

Maarten van Andel: Een alternatieve energietransitie zónder stroomtekorten, windmolens en torenhoge rekeningen? Dat kan!

Posted on 10 april 2025 by Maarten van Andel

Menigeen die in de huidige energietransitie werkt, houdt de hand op bij het rijk voor extra geld. Daarbij worden allerlei tenenkrommende eufemismen gebezigd, zoals 'meer overheidsinzet', 'extra kabinetsinspanning' en 'meer politieke wil'. Het gaat onveranderlijk over meer belastinggeld van u en mij, maar dat klinkt niet *salonfähig* van de zijde van gerespecteerde partijen zoals windmolenbedrijven, netbeheerders, biomassacentrales, waterstoffabrieken, CO₂-opslagprojecten, autofabrikanten, pensioenfondsen, batterijinvesteerders, warmtepompleveranciers en zonnepaneelinstallateurs.

Extra geld bestaat niet

Al die commerciële en maatschappelijke partijen die willen verdienen aan de energietransitie, kunnen zich echter realiseren dat extra geld niet bestaat. Stel dat een van hen in een winkel staat en vier producten van 30 euro wil kopen. Hij heeft echter maar 100 euro bij zich, en roept door de winkel om extra geld. Niemand geeft het aan hem. Een voormalige koopverslaafde wiens kinderen moeten bijspringen om zijn schulden af te lossen, fluistert hem met plaatsvervangende schaamte in dat hij misschien beter kan kiezen welk product hij laat liggen, en 10 euro kan overhouden.

Wellicht is het een idee dat iedereen die in de energietransitie om extra belastinggeld van u en mij vraagt, erbij aangeeft wat de overheid in plaats daarvan zou moeten laten liggen. Als alternatief kan de vrager aangeven welke belastingen omhoog moeten, en wie die dan moeten betalen. Als we dat consequent gaan communiceren is het heel snel afgelopen met vragen om 'extra' geld. De staatskas is geen publieke credit card of pinautomaat waar iedereen extra geld uit kan halen voor zijn eigen doeleinden.

Dat geldt in het bijzonder voor de energietransitie, waarin de ene mislukking zich op de andere stapelt en allerlei commerciële en maatschappelijke partijen niets anders meer kunnen verzinnen dan extra geld vragen. *NRC* weet dit in een recent artikel terecht aan onvoldoende vertaling van beloftes in concreet beleid. Ik miste in dat informatieve artikel nog wel de fundamentele vraag of de huidige energietransitie technisch en natuurkundig eigenlijk wel mogelijk is.

Het is me te gemakkelijk om de niet aflatende parade van debacles te blijven wijten aan tijdelijke door mensen veroorzaakte hindernissen zoals politieke onwil, bestuurlijke onkunde, verrechtsing van het electoraat, gebrek aan burgerlijk verantwoordelijkheidsgevoel, geopolitieke grilligheid, stijgende grondstofprijzen en oplopende rentetarieven. De problemen in de energietransitie zijn dermate veelvuldig en hardnekkig dat we serieus rekening moeten houden met meer intrinsieke basisoorzaken, zoals technische randvoorwaarden, fysische wetmatigheden en planetaire grenzen.

Technisch en natuurkundig onmogelijk

Stel dat we zouden besluiten dat er binnen 25 jaar een perpetuum mobile moet zijn ontwikkeld, en dat we daar alle mogelijke politieke ambitie, innovatie en geld in zouden steken. Dan nog zou het ons niet lukken, omdat een eeuwig bewegende machine op aarde een technische en natuurkundige onmogelijkheid is. Dat weten we allemaal uit onze dagelijkse ervaring, en uit de natuurkundelessen op school. Evenzo kan het zijn dat de energietransitie een technische en natuurkundige onmogelijkheid is, ongeacht de hoeveelheid politieke ambitie, innovatie en geld die we erin steken.

Het heeft tot op de dag van vandaag nooit ontbroken aan wil en ambitie voor een perpetuum mobile. Er zijn eeuwenlang ontelbaar veel schijnoplossingen bedacht die uiteindelijk niet bleken te werken. Gelukkig hebben natuurkundigen uiteindelijk zonder politieke en commerciële bemoeienis kunnen aantonen dat zo'n eeuwig bewegende machine niet kan bestaan. Dat scheelt sindsdien een hoop vruchteloos geploeter, en we besteden er wijselijk geen publiek geld aan.

De aanwijzingen dat de energietransitie evenzeer een niet bestaande utopie is zijn overduidelijk en aanhoudend. Dat noopt tot een diepgravende wetenschappelijke analyse die vrij is van idealen, ambities, wensplaatjes en politieke correctheden. Het is tijd dat we de onaangename feiten van 25 jaar mondiale energietransitie grondig onder ogen zien, en daar lessen uit trekken voor de komende 25 jaar. Anders lopen we groot risico om door te blijven modderen met doelen en maatregelen die onmogelijk en ineffectief blijken.

We mogen vertrouwen op ons eigen waarnemingsvermogen en gezonde verstand. Als bijvoorbeeld een bepaald dier er voortdurend anders uitziet dan een hond en ook niet blaft, zou het heel goed kunnen dat het geen hond is. Het feit dat we wel heel graag een hond willen hebben verandert daar niets aan, ook niet als we beleid ontwikkelen voor extra aandacht en meer hondenvoer. Ik beschouw de huidige energietransitie evenzo als iets waarvan het inmiddels onwaarschijnlijk is dat het daadwerkelijk een transitie kan zijn, ook niet met meer aandacht en geld. We mogen er niet van uitgaan dat we op het gebied van energie alles kunnen als we maar willen.

Ik spreek bewust over de 'huidige' energietransitie, met de nietsontziende inzet op

windmolens, zonnepanelen, boskap, boomverbranding, elektrificatie, lithiummijnbouw, waterstof en CO₂-opslag. Die is in mijn ogen gedoemd om te mislukken, net als een perpetuum mobile. Sterker nog, hij is al mislukt, want fossiel brandstofverbruik en de globale CO₂-uitstoot blijven structureel toenemen en zullen dat ook in de komende decennia blijven doen. Dat is als een autorit die van Utrecht naar Maastricht moet gaan, maar door talloze omleidingen en obstakels steeds dichterbij Groningen leidt. Een verstandige chauffeur zou niet als een kip zonder kop blijven doorrijden tot hij de Martinatoren ziet, maar veel eerder pas op de plaats maken om zich te heroriënteren en een alternatief reisplan te maken.

Het mislukken van de huidige energietransitie sluit niet uit dat we een alternatieve energietransitie kunnen ontwikkelen die veel betere resultaten kan geven. Als we wetenschappelijk kunnen vaststellen dat de huidige energietransitie inderdaad onhaalbaar is, ontstaat maatschappelijke, politieke en financiële ruimte om serieus te werken aan zo'n alternatief. Ik acht het hoog tijd om dat nu te gaan doen, in afwachting van een wetenschappelijk eindoordeel. Het slagen van die huidige energietransitie wordt immers met de week onwaarschijnlijker, zeggen ook gezaghebbende wetenschappers en overheidsinstituten. Het zou een onverstandige strategie zijn om desondanks op dat ene paard te blijven wedden.

Weer en wind zijn bepalend

Vorige maand meldde het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) al dat Nederland met het huidige kabinetsbeleid minder dan 5 procent kans maakt het klimaatdoel voor 2030 te halen. Deze maand geeft directeur-bestuurder Mark Bressers van de Nederlandse Emissie Autoriteit (NEA) aan dat grote Nederlandse bedrijven vorig jaar 2,9 procent meer CO₂ uitstootten dan in het jaar ervoor. Dat doet de dalende trend van de afgelopen jaren deels teniet. De winter had periodes met weinig zon en wind, waardoor gas- en kolencentrales extra moesten bijspringen. Chemiebedrijven en ook Tata Steel zagen hun productie en omzet groeien. Dat was gunstig voor de werkgelegenheid, de bedrijfsresultaten en de belastinginkomsten, maar veroorzaakte dus wel extra CO₂-uitstoot.

Dit kenmerkt het falen van de huidige energietransitie in een notendop. De jaarlijkse CO₂-uitstoot wordt in belangrijke mate bepaald door weer en wind, en door economische voor- en tegenspoed. Weer en wind hebben we niet in de hand, en de economie willen we graag laten groeien. Dat verhoudt zich in het geheel niet tot consistente CO₂-reductie naar netto-nul uitstoot in 2050. De fundamenten van de

huidige energietransitie zijn derhalve verkeerd geconstrueerd.

Die fundamenteën zijn aangelegd in het Kyoto-protocol van 1997. Sindsdien nam de mondiale CO₂-uitstoot elk jaar toe, behalve in de recessiejaren 2009 en 2020 vanwege de kredietcrisis en de coronapandemie. Als Donald Trump met zijn handelstarieven een nieuwe wereldwijde recessie veroorzaakt, kan hij geheel onbedoeld datgene bereiken wat de door hem verfoeide energietransitie en klimaatakkoorden nog nooit hebben bereikt: mondiale reductie van fossiel brandstofverbruik en CO₂-uitstoot.

De eerste en belangrijkste stap van een alternatieve energietransitie moet grootschalige energiebesparing zijn. De vele mogelijkheden daartoe kunnen we afpellen als een ui. We beginnen natuurlijk met het elimineren van onnodige energieverspilling zoals terrasstralers en slecht geïsoleerde huizen. Dan komen de energiebesparingen die we zonder noemenswaardige offers kunnen realiseren, zoals veel zuiniger auto's en een lagere maximumsnelheid. Uiteindelijk komen we ook bij lastiger keuzes, zoals minder vliegen en minder dataverkeer. Dat kan vervelend zijn, maar stroomtekorten, onbetaalbare warmtenetaansluitingen en windmolens in je dorp kunnen nóg veel vervelender zijn.

Geld besparen

Grootschalige energiebesparing zal ons niet in 25 jaar naar netto-nul CO₂-uitstoot brengen, maar wel veel meer CO₂ besparen dan de huidige energietransitie. Het zal ook geld besparen, in plaats van geld kosten zoals nu het geval is. Bovendien zal het schaarse grondstoffen besparen, internationale afhankelijkheden verminderen, milieuvervuiling reduceren en ontbossing tegengaan. Energiebesparing heeft uitsluitend voordelen, en is in elk toekomstscenario gunstig. Het is een gotspe dat Sophie Hermans, Dick Schoof, Ursula von der Leyen en António Guterres het daar nooit over hebben, en alleen maar blijven hameren op de huidige kansloze duizenden miljarden kostende energietransitie.

Maarten van Andel is chemicus. Hij publiceerde in 2023 [**Kies Wijzer Klimaat. Praktische gids voor consument en kiezer**](#). Dit verhelderende boek verscheen bij Uitgeverij Blauwburgwal, kost €17,50 en is overal verkrijgbaar, ook [**in de winkel van Wynia's Week**](#).

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even

onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. De groei en bloei van Wynia's Week is te danken aan de donateurs. Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!